

AMADEUS MUT

AMADEUS, compoziție de Constantin Cheianu și Sandu Vasilachi, după Peter Shaffer și David Weiss • TEATRUL NAȚIONAL „MIHAI EMINESCU” DIN CHIȘINĂU • Data reprezentației: 4 noiembrie 1994 • Regia: Sandu Vasilachi • Scenografia: Anatol Rurac • Expresia corporală și selecția muzicală: Victoria Bucun • Costumele: Stela Verebceanu • Distribuția: Ion Rusu (Mozart), Emil Gaju (Salieri), Silvia Luca (Constance), Daniela Mudreac (Caterina Cavalieri), Ion Mocanu (Leopold Mozart), Vitalie Cărăuș (Joseph II), Ana Bunescu (Sophie), Angela Ciobanu (Aloizia).

Năstrușnică – ideea tânărului regizor Sandu Vasilachi de a transforma celebra și admirabila piesă a englezului Peter Shaffer într-un spectacol fără vorbe, în care personajele se exprimă gestual, prin dans și pe muzică. După cum vedeți, nu îndrăznesc să-i spun acestei viziuni nici balet, nici pantomimă și nici teatru, fiind căte ceva din toate acestea și mai mult pe deasupra, căci inserează și arii din operele lui Mozart, și momente de balet clasic, și chiar unele cuvinte necesare pentru identificarea personajelor sau expresia lor caracterizare. O întreprindere originală, în orice caz, ce se cere judecată în limitele propriei legități și argumentații. Așadar, considerând, probabil, materialul literar prea cunoscut, chiar „prea” celebru pentru a servi drept rapel într-un spectacol fără cuvinte, regizorul, cu binecunoscutul-i apetit pentru investigații în direcția plasticii teatrale, extrage din piesă un minimum de anecdotică, esențială însă pentru desenarea relațiilor și a situațiilor prin simpla sugestie a imaginilor, a căror forță, pare a ne spune autorul, tinde nu doar să o suplinească pe aceea a cuvintelor, dar să o și întrecă. Este inventat și un personaj „de serviciu”. Întrupând spiritul demonic ce tulbură, incită, dublează, comentează, dar și leagă între ele personajele în plasa grațioasei înscenări la care asistăm. Între intenția de a ilustra textul cu mijloacele dansului și aceea de a „vizualiza” muzica, spectacolul încearcă să-și croiască un drum al său, cu momente de mare expresivitate, dar și cu altele tautologice, fiindcă dificultatea menținerii în complementaritate a planurilor este uneori insurmontabilă. Gândul inspirat de a polianza spectacolul în direcția unei imagini-simbol (pianul imens care domină scena) asigură coerență și fluidă reprezentației, punând bine în valoare calitatea de semn a obiectului. Când își desfășoară, de pildă, figurația, reprezentând societatea saloanelor vieneze, pe suprafața „răbdătoare” a

instrumentului, regizorul produce o frumoasă metaforă. Mai sunt și altele, la fel de inspirate, și câteva momente care se rețin pentru frumusețe, emoție, dar și pentru idee: de pildă, coșmarul lui Salieri anticipând moartea lui Mozart, groapa comună ce-i înghețe în același timp pe geniu și pe detractor: sau finalul, în care, în rotirea sa lină pe scena goală, pianul, poate cel mai grăitor dintre personajele acestui spectacol, ne lasă amintirea a două lumânări arzând pe altarul unei patimi mistuitoare din care s-a născut povestea celor două vieți. Ipoteza tragicelor remuscări ale lui Salieri, din debutul spectacolului, ce-i atribuie personajului un proces de conștiință despre care istoria nu e sigură că ar fi avut loc,

prilejuiește de asemenea scene expresiv-dramatice, punctând acest balet al cabalei cu încă un semn al judecății în posteritate. Dacă facem abstracție de unele izbitoare asemănări cu imagini din filmul lui Forman, originala propunere a teatrului din Chișinău se susține în datele ei, convențional admise, prilejuind un mișcător impact cu drama creației mozartiene, a copilului-minune, așa cum ne-o relatează istoriografia. Nu și Peter Shaffer, pentru care important în explicarea ei rămâne argumentul intelectual și moral în vederea căruia și-a ales cu atâta grijă cuvintele.

DOINA PAPP

TEATRUL ȘI PUTEREA

IMPOSTORUL (AZ IMPOSZTOR) de Spiró György • TEATRUL MAGHIAR DE STAT DIN CLUJ • Data reprezentației: 16 septembrie 1994 • Regia: Árkosi Árpád • Decoruri și costume: Dobré Kóthay Judit • Distribuția: Ács Alajos (Boguslawski), Boér Ferenc (Kazynski), Nagy Dezső (Rogowski), Spolarics Andrea (Kaminska), Salat Lehel (Kaminski), Borbáth Júlia (Skibinska), Jancsó Miklós (Skibinski), Orosz Lujza (Hrehorowiczowna), Tordai Tekla (Pieknowska), Biró József (Rybak), Dehel Gábor (Niedzielski), Hatházi András (Damse), Bács Miklós (Chodzko), László Gerő (Guvernatorul), Bogdán István (Regizorul tehnic), Ille Ferenc (Mănuitorul de decoruri), Katona Károly (Recuziterul), Panek Kati (Sufleuza), Madarász Lóránd (Adjutantul).

Indubitabil, teatrul este cea mai „socială” – și, implicit, cea mai „politică” – dintre arte. E o concluzie la care duce nu doar simpla observație de bun-simț, ci și numărul considerabil de scrieri ce pun în discuție raportul artist-Putere; în covârșitoare majoritate, acestea au ca erou central un om de teatru – de regulă,

dramaturg sau actor, ori ambele. **Cabala bigoților** de Bulgakov și **Mephisto** de Klaus Mann sunt două exemple celebre. Din aceeași categorie tematică face parte și romanul **Gemenii** de Spiró György, apărut în 1981 și din care autorul a dramatizat, doi ani mai târziu, un fragment ce a devenit, sub titlul **Impostorul**, piesă de sine-stătătoare.

Protagonistul este o figură mai puțin ilustră pe plan european, dar foarte importantă în țara

sa: **Wojciech Boguslawski** (1757–1829), supranumit „părintele teatrului polonez”. Artist complet – actor, dramaturg, regizor, istoric de teatru –, acesta s-a aflat, pare-se, în relații echivoce cu puternicii vremii, printre care se găseau și reprezentanți pe pământ polonez ai Rusiei așapantă. Complicitatea sa cu Puterea (ori, măcar, complicitatea la față de ea) îmbracă, așadar, aspectul unei duble sumisiuni etice, națională și

Spolarics Andrea și Ács Alajos în Impostorul de Spiró György la Teatrul Maghiar din Cluj (regia: Árkosi Árpád)

